

नकेवलंममैव रामशक्त्यपेक्षा किंतुपितुरपीत्याह ॥ तंहीति ॥ मेरुः स्वजनितमेरुवनं यथास्वरक्षणार्थमाश्रितः अन्यथा परैराक्रमणीयएवस्यात् ॥ एवंराजा इहामुत्रार्थसिद्धये राममाश्रितः ॥ १५ ॥ सोहंज्येष्ठरामैकबलः भारं राज्यभारं ॥ महाधुर्येण समुद्यतं धृतं धुरमासाद्य दम्योवत्सतरइवकथंसहेयं ॥ केनचौजसा बलेन सहेयं रामंविनेतिशेषः ॥ १६ ॥ तर्हित्वंपंडकल्पस्तत्राह ॥ अथवेति ॥ शक्तिः राज्यभरणसामर्थ्यं ॥ योगैः योगःसंहननोपायध्यानसंगतियुक्तिष्वित्युक्तयोगैर्बुद्धियुक्तमहाप्राणत्वलक्षणबलेन यद्यपिभवेत्संभावितैवाथापि पुत्रगर्धिनीं पुत्रराज्याभिलाषवतींत्वां सकामां पूर्णकामनां नकरिष्यामि ॥ अन्यथा त्वमिवाहमपिलोकेदूषितःस्यामितिभावः ॥ १७ ॥ किंच त्यजेदेकंकुलस्यार्थेइतिन्यायेन तवविवासनमेवसांप्रतं तथापि रामस्यत्वयिमातृवद्व्यवहारात्तन्नकर्तुंशक्यमित्याह ॥ नेति त्वांत्यक्तुं विकांक्षा इच्छाभावो नैव जायेत तंहिनित्यं महाराजो बलवंतं महौजसं ॥ उपाश्रितो भूद्धर्मात्मा मेरुर्मेरुवनं यथा ॥ १५ ॥ सोहं कथमिमं भारं महाधुर्यसमुद्यतं ॥ दम्यो धुरमिवासाद्य सहेयं केनचौजसा ॥ १६ ॥ अथ वामे भवेच्छक्तियोगैर्बुद्धिबलेन वा ॥ सकामां न करिष्यामित्वा महं पुत्रगर्धिनीं ॥ १७ ॥ न मे विकांक्षा जायेत त्यक्तुं त्वां पापनिश्चयां ॥ यदिरामस्य नावेक्षा त्वयि स्यान्मातृवत्सदा ॥ १८ ॥ उत्पन्ना तु कथं बुद्धिस्तवेयं पापदर्शिनी ॥ साधुचारित्रविभ्रष्टे पूर्वेषां नो विगर्हिता ॥ १९ ॥ अस्मिन्कुले हि सर्वेषां ज्येष्ठो राज्ञ्येऽभिषिच्यते ॥ अपरे भ्रातरस्तस्मिन् प्रवर्तते समाहिताः ॥ २० ॥ न हि मन्ये नृशंसे त्वं राजधर्ममवेक्षसे ॥ गतिं वान विजानासि राजवृत्तस्य शाश्वतीं ॥ २१ ॥ सततं राजपुत्रे पुज्येष्ठो राजाभिषिच्यते ॥ राज्ञामेतत्समंतत्स्यादि क्ष्वाकूणां विशेषतः ॥ २२ ॥

यदि रामस्य मातृवदवेक्षा त्वयि न स्यात् ॥ १८ ॥ इयं बुद्धिः कनिष्ठस्याभिषेकबुद्धिः ॥ १९ ॥ अस्या बुद्धेः पूर्वगर्हितत्वमेव दर्शयति ॥ अस्मिन्निति ॥ अस्मदीयेकुले सर्वेषां ज्येष्ठो अभिषिच्यते ॥ न त्वापेक्षिकज्येष्ठो अपरे भ्रातरस्तस्मिन् समाहितास्तदधीना प्रवर्तते ॥ एवं किल नः सर्वेषां माचारइति शेषः ॥ स्मरति च मनुः ॥ ज्येष्ठ एव तु गृह्णीयात्सकलपैतृकंधनं ॥ अन्येतमनुजीवेयुर्यथैव पितरंतथेति ॥ २० ॥ राजधर्मनावेक्षसे न जानासि ॥ राजवृत्तस्य राजधर्मस्य शाश्वती मव्यभिचरितां गतिं फलमपि न जानासि इति मन्ये ॥ २१ ॥ एतद्राज्ञां सर्वराज्ञां समं ॥ यद्राजपुत्रेषु ज्येष्ठस्याभिषेकः ॥ इक्ष्वाकूणां तन् ज्येष्ठाभिषेचनं विशेषतः स्यान् संभाव्यते ॥ राज्ञां सर्वमिति पाठे ॥ सर्वमित्यत्र लंकादसी षष्ठ्यर्थे द्वितीया सर्वेषामित्यर्थः ॥ २२ ॥